9. 2. 2005

ID: 30515

Určitost projevu vůle

Projev vůle je neurčitý, je-li nejistý jeho obsah, to jest, když se jednajícímu nepodařilo obsah vůle jednoznačným způsobem stanovit, a je nesrozumitelný, jestliže jednající nedosáhl - vadným slovním nebo jiným zprostředkováním - jasného vyjádření této vůle. Závěr o neurčitosti nebo nesrozumitelnosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit. Jestliže i po provedení těchto důkazů bude projev vůle v konkrétní smlouvě natolik nejasný, že bude v rozporu s požadavkem určitosti a srozumitelnosti právních úkonů a neurčitost a nesrozumitelnost nebude možno odstranit ani výkladem, teprve poté je možno učinit závěr, že smlouva je pro její neurčitost a nesrozumitelnost neplatná.

(Nejvyšší soud České republiky sp.zn. 33 Odo 341/2003-119, ze dne 25.8.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce JUDr. L. H., správce konkursní podstaty úpadce E., spol. s r.o., zastoupeného JUDr. K. J., advokátem, proti žalovanému Ing. P. U., zastoupenému JUDr. M. Z., advokátem, o zaplacení částky 496 649 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Karlových Varech pod sp. zn. 13 C 143/95, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 19. června 1998 č. j. 10 Co 49/98 - 85, ve znění opravných usnesení téhož soudu ze dne 28. listopadu 2000 č. j. 10 Co 49/98 – 103 a ze dne 28. února 2003 č. j. 10 Co 49/98 – 113, tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 19. června 1998 č. j. 10 Co 49/98 – 85, ve znění opravných usnesení téhož soudu ze dne 28. listopadu 2000 č. j. 10 Co 49/98 – 103 a ze dne 28. února 2003 č. j. 10 Co 49/98 – 113, se zrušuje a věc se vrací Krajskému soudu v Plzni k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Karlových Varech rozsudkem ze dne 6. června 1997 č. j. 13 C 143/95 - 67 uložil žalovanému zaplatit žalobci částku 496 649 Kč s 16 % úrokem z částky 388 049 Kč od 20. 10. 1994 do zaplacení a s 16 % úrokem z částky 108 600 Kč od 16. 4. 1995 do zaplacení; zároveň rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobce uzavřel s žalovaným dne 3. 2. 1994 smlouvu o budoucí smlouvě o dílo, která mimo jiné stanovila žalovanému povinnost pro případ neuzavření smlouvy vrátit žalobci jím poskytnuté zálohy, a v případě pozdního vrácení zaplatit smluvní pokutu ve výši 0,3 % denně z dlužné částky. Smlouvu uzavřel v zastoupení žalovaného M. H. na základě plné moci ze dne 10. 8. 1993. Okresní soud nepřisvědčil námitce žalovaného, že plná moc i předmětná smlouva jsou neplatné; odkazuje na § 33 odst. 1 a § 31 obč. zák., považoval plnou moc udělenou žalovaným M. H. za platnou. Dovodil, že došlo-li k překročení zmocnění, jak žalovaný namítal, měl bez zbytečného odkladu o tom uvědomit žalobce a neučinil-li tak, je jednáním zmocněnce v souladu s § 33 odst. 1 obč. zák. vázán. V návaznosti na tento závěr pak soud uzavřel, že žalovaný je vázán i uzavřenou předmětnou smlouvou a je povinen vrátit žalobci poskytnuté zálohy při nesplnění své povinnosti uzavřít smlouvu o dílo a zároveň uhradit sjednanou smluvní pokutu.

Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 19. června 1998 č. j. 10 Co 49/98 – 85, ve znění opravných usnesení téhož soudu ze dne 28. listopadu 2000 č. j. 10 Co 49/98 – 103 a ze dne 28. února 2003 č. j. 10 Co 49/98 – 113 rozsudek okresního soudu o povinnosti žalovaného zaplatit žalobci částku 496 649 Kč s 16 % úrokem z částky 380 049 Kč od 20. 10. 1994 do zaplacení a z částky 108 600 Kč od 16. 4. 1995 do zaplacení změnil tak, že žalobu zamítl; zároveň rozhodl o náhradě nákladů řízení. Oproti soudu prvního stupně dospěl závěru, že plná moc ze dne 10. 8. 1993 udělená M. H. je podle § 37

odst. 1 obč. zák. neplatná, neboť je zcela neurčitá, když v ní nebyl uveden v souladu s § 31 odst. 1 obč. zák. rozsah zmocněncova oprávnění. Odvolací soud pak dovodil, že neplatnost plné moci způsobuje i neplatnost smlouvy ze dne 3. 2. 1994. Mimoto považoval předmětnou smlouvu za neplatnou i z toho důvodu, že tak, jak je firma žalovaného v této smlouvě označena, tj. se sídlem v K. V., nikdy neexistovala, a protože podstatnou náležitostí smlouvy je i správné označení účastníků smlouvy, shledal odvolací soud tento právní úkon neplatným. Odvolací soud dále dospěl k závěru, že nárok žalobce nelze posoudit ani podle § 451 odst. 1, 2 obč. zák., neboť žalovanému žádný majetkový prospěch nevznikl, když plnění z neplatné smlouvy od žalobce nepřijal, částky zaslané na účet žalovaného žalovaný nepřevzal, neměl k tomuto účtu dispoziční právo a částky předané žalobcem v hotovosti převzal P. M., který byl dříve v určitém obchodním spojení s žalovaným. Pokud tedy nevznikl žalovanému majetkový prospěch, nemohla mu vzniknout ani povinnost zaplatit žalobci smluvní pokutu podle ujednání z neplatného právního úkonu.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, které odůvodnil tím, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dovolatel nesouhlasí s právním závětem odvolacího soudu, že žalovanému nevznikl plněním ze smlouvy majetkový prospěch. Podle názoru žalobce je zcela nerozhodné, že žalovaný neměl k účtu, na něž bylo přijato plnění od žalobce, dispoziční právo, protože žalovaný byl majitelem účtu a bylo jeho věcí rozhodnout o dispozičním právu dalších osob k předmětnému účtu; pokud se jednalo o část plnění, které žalobce předal zástupci žalovaného, bylo plněno podle § 32 odst. 2 obč. zák. Žalobce dále nesouhlasí s právním závěrem odvolacího soudu, že tak jak je firma žalovaného ve smlouvě ze dne 3. 2. 1994 označena, nikdy neexistovala, a že nesprávné označení účastníků smlouvy způsobuje neurčitost právního úkonu a jeho neplatnost. Dovolatel vytýká odvolacímu soudu, že v rozporu se zásadou právní jistoty aplikoval zákon tak, že pominul § 35 obč. zák. a § 266 a násl. obch. zák., a pokud se odvolací soud domníval, že neurčitost je natolik závažná, že ji nelze překlenout ani výkladem podle citovaných ustanovení obč. zák. a obch. zák., pak přehlédl § 267 odst. 1 obch. zák., podle něhož se může této neplatnosti dovolávat pouze účastník, na jehož ochranu je neplatnost právního úkonu stanovena. Žalobce dále vytýká odvolacímu soudu, že nesprávně posoudil plnou moc udělenou žalovaným dne 10. 8. 1993 M. H. jako neplatnou pro její nekonkrétnost a neurčitost v jejím rozsahu. Poukazuje na § 13 obch. zák. s tím, že předmětnou plnou mocí dal žalovaný M. H. zmocnění k jeho zastupování v jednání a podepisování při podnikání. Žalobce navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Podle ustanovení části dvanácté hlavy I bodu 17 zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tedy podle občanského soudního řádu ve znění platném do 31. 12. 2000 – dále jen „o. s. ř.").

Dovolání je v dané věci přípustné (§ 236 odst. 1 o. s. ř.), neboť bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé [§ 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř.]. Dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupenou advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), splňuje formální i obsahové znaky předepsané ustanovením § 241 odst. 2 o. s. ř. a opírá se o způsobilý dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Z této zásady vázanosti užitými dovolacími důvody představují výjimku vady řízení podle § 237 odst. 1 o. s. ř. a - je-li dovolání přípustné - jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, ke kterým dovolací soud přihlédne z úřední povinnosti bez ohledu na to, zda byly v dovolání uplatněny [§ 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř.].

Vady řízení uvedené v § 237 odst. 1 o. s. ř. dovolatelé nenamítají a ani z obsahu spisu se nepodávají.

Jiné vady řízení (než uvedené v § 237 o. s. ř.) jsou způsobilým dovolacím důvodem a jsou právně relevantní při přezkumu v dovolacím řízení jen tehdy, jestliže mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí věci. Při zjišťování existence takových vad jde o posouzení příčinné souvislosti mezi vadou řízení a nesprávností rozhodnutí, které může vyústit v závěr o nesprávnosti rozhodnutí následkem vady řízení jen tehdy, nelze-li dovodit, že by obsah výroku rozhodnutí byl stejný i za situace, kdyby k této vadě řízení vůbec nedošlo.

Vadou řízení ve smyslu § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř. je v první řadě neúplnost nebo nesprávnost zjištění skutkového stavu nikoli z pohledu výsledku hodnocení provedených důkazů, jímž může být skutkové zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování [§ 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř.], nýbrž z pohledu postupu soudu v důkazním procesu. O vadu řízení při zjišťování skutkového stavu věci se jedná zejména tehdy, jestliže v důkazním řízení nebylo postupováno v souladu s § 120 o. s. ř. a nebyl proveden důkaz, který měl posloužit k verifikaci právně významné skutečnosti, představující určitý znak skutkové podstaty právní normy, jíž se procesní strana dovolává. Za situace, kdy zmíněná rozhodná skutečnost není prokázána jinak, jde o vadu řízení, a to i tehdy, jestliže soud takový neprovedený důkaz hodnotil postupem podle ustanovení § 132 o. s. ř. a dovodil z něho skutkové zjištění, o něž opřel své právní závěry. Takové vady dovolací soud posuzuje z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) a právě takovou vadou je řízení před odvolacím soudem poznamenáno.

V předmětném sporu se soudy obou stupňů zabývaly právními účinky účastníky podepsané smlouvy ze dne 3. 2. 1994. Soud prvního stupně v rámci důkazního řízení provedl vedle listinných důkazů i důkaz výslechem účastníků. Sám odvolací soud však již při odvolacím jednání, které se uskutečnilo dne 19. června 1998, tento účastnický výslech neopakoval. Přesto však v souvislostech s obsahem zmiňované smlouvy se při jejím hodnocení a zároveň hodnocení obsahu plné moci, jejíž platnost či neplatnost měla vliv na platnost či neplatnost předmětné smlouvy, odchyluje od hodnocení provedeného soudem prvního stupně. Je přitom nepochybné, že pro zjištění rozsahu plné moci byla významná i výpověď účastníků. Na rozdílod soudu prvního stupně hodnotil odvolací soud smlouvu uzavřenou mezi účastníky dne 3. 2. 1994 za neplatnou pro její neurčitost, neboť firma žalovaného, tak jak je ve smlouvě označena, tj. se sídlem v K. V., nikdy neexistovala. Pokud tedy odvolací soud zaujal jiný právní názor, než soud prvního stupně a z označení účastníků vyvodil opačný právní závěr o platnosti předmětné smlouvy, bylo jeho povinností podle § 120 odst. 3 o. s. ř. provést dokazování v odvolacím řízení k otázce označení účastníků smlouvy, a to výslechem účastníků řízení. Odvolací soud měl zjišťovat, zda označení účastníka nemá skutečně oporu v reálné skutečnosti, či se jedná jen o nesprávnost označení, kdy jeden z identifikujících znaků byl použit vadně. Z důvodu nepřesného označení účastníka smlouvy nelze neplatnost právního úkonu podle § 37 odst. 1 obč. zák. dovozovat, neboť sankce neplatnosti právního úkonu podle tohoto ustanovení obč. zák. se váže k náležitostem projevu vůle těch, kteří právní úkon učinili, a nikoliv k jejich označení (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 1. 1998 č. j. 25 Cdo 1319/98 a ze dne 28. 6. 2000 č. j. 25 Cdo 101/2000). Projev vůle je neurčitý, je-li nejistý jeho obsah, to jest, když se jednajícímu nepodařilo obsah vůle jednoznačným způsobem stanovit, a je nesrozumitelný, jestliže jednající nedosáhl - vadným slovním nebo jiným zprostředkováním - jasného vyjádření této vůle. Závěr o neurčitosti nebo nesrozumitelnosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit (§ 35 odst. 1 obč. zák.). Jestliže i po provedení těchto důkazů bude označení účastníka v předmětné smlouvě natolik nejasné, že bude v rozporu s požadavkem určitosti a srozumitelnosti právních úkonů (§ 37 obč. zák.) a neurčitost a nesrozumitelnost nebude možno odstranit ani výkladem (§ 35 odst. 2 obč. zák.), teprve poté je možno učinit závěr, že smlouva je pro její neurčitost a nesrozumitelnost neplatná (§ 37 odst. 1 obč. zák.). Odvolací soud však dokazování neopakoval ani je nedoplnil (§ 213 odst. 1 o. s. ř.), a v důsledku toho mohla mít tato vada za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Učiněný závěr dovolacího soudu, že řízení je postiženo vadou ve smyslu § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř., vylučuje úvahy o možnosti přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu z pohledu dalšího v dovolání uvedeného důvodu.

Z vyloženého důvodu není dovoláním napadený rozsudek Krajského soudu v Plzni správný, proto Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací, aniž nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.), toto rozhodnutí podle § 243b odst. 1 a 2 o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Náhrada nákladů na výživu pozůstalých (jiných) osob
- Mezinárodní příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Smlouva o dílo (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitelský úvěr (exkluzivně pro předplatitele)
- Starobní důchod (exkluzivně pro předplatitele)
- Veřejná obchodní společnost (exkluzivně pro předplatitele)
- Vypořádání SJM (exkluzivně pro předplatitele)
- Přiměřené protiplnění
- Předkupní právo
- Ochrana osobnosti
- Detence (exkluzivně pro předplatitele)